

Vreemde Vogels

Vogels spreken al duizenden jaren tot de verbeelding. Wanneer de Hollandse tegelindustrie in de zeventiende eeuw tot bloei komt worden er al snel hele series met vogels en bloemen gemaakt. Opvallend zijn vooral de 'vreemde', exotische vogels die de tegelschilders zelf waarschijnlijk nooit in het echt gezien hebben. Zij baseren zich op prenten, die meestal niet ingekleurd zijn en gebruiken hun fantasie.

In de tentoonstelling ontdekt u tegels met pauwen en kalkoenen, kanaries, papegaaien en struisvogels gecombineerd met uitvergrottingen van tekeningen en schilderijen.

De introductiebanner van de tentoonstelling *Vreemde Vogels*.

INHOUD

3. **Missie**
4. **Woord vooraf**
5. **Organisatie**
 - Bestuursleden
 - Expositiecommissie
 - Erven en schenken
 - Personeel
7. **Publiek en presentatie**
 - Tentoonstellingen
 - Vriendenexposities en kleinere presentaties
 - Vaste presentatie
 - Innovatie musea Ede
 - Bruiklenen
 - Publieksactiviteiten
 - Bezoekers
 - Communicatie en marketing
17. **Collectie en beheer**
 - Uitbreiding van de collectie
 - Registratie en documentatie
21. **Samenwerkingen**
23. **Stichting Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum**
25. **Samenvatting jaarrekening**

MISSIE

Het Nederlands Tegelmuseum toont als enige museum in Nederland de ontwikkeling van de Nederlandse tegel vanaf de zestiende eeuw tot nu toe. Onze missie is de grote cultuurhistorische waarde van de antieke tegels, tegeltableaus en in toenemende mate ook modern keramiek aantrekkelijk zichtbaar te maken voor jong en oud.

Onze kerntaak is om de grote cultuurhistorische waarde van de tegelcollecties, tegeltableaus en moderne keramiek op een aantrekkelijke manier te tonen.

Tegelplaat van keramiek met tinglazuur, voorstellende: schaatsers in winterlandschap en bruggetje, vervaardigd door Plateelbakkerij Delft te Hilversum, ca. 1920

WOORD VOORAF

Het jaar 2022 hebben wij zowel qua bezoekersaantallen als financieel goed kunnen afsluiten mede dankzij de succesvolle exposities. Op de eerste plaats natuurlijk de expositie van Marjolein Bastin maar ook de exposities *Vreemde Vogels* en *Ijspret op tegels* kregen veel aandacht onder andere in het programma *Mooi Zo!* van Omroep Ede.

Dit jaar werken we aan een nieuw strategisch plan. Dit plan staat vooral in het teken van onze nieuwe huisvesting. Ook de gemeente Ede is er van doordrongen dat de huidige huisvesting niet meer voldoet. Maar het zal niet gemakkelijk zijn om de noodzakelijke financiering hiervoor te krijgen. Daar komt nog eens bij dat er veel risico's zijn vanwege de energieprijzen. Samen met de andere Edese musea en de gemeente bekijken we hoe we dit probleem kunnen aanpakken.

28 april 2023

Eric Mackay, directeur

ORGANISATIE 2022

Bestuursleden 31-12-2022

Voorzitter	mr. Diederik von Meyenfeldt
Vice voorzitter	dr. Casper de Jong
Secretaris	drs. Pieter J.G. de Ree MSc.
Penningmeester	drs. Gerda Brust

Directeur Eric baron Mackay

Expositiecommissie

Eric Mackay (voorzitter), Johan Kamermans, Ger de Ree, ing. Peter Berben MA, drs. ir. Frans Klein en drs. Lamberthe J. de Jong

Exposities worden voorbereid door de expositiecommissie die periodiek bij elkaar komt. De vergaderdata waren in 2022: 17 februari, 7 april, 2 juni, 31 augustus, 5 oktober en 17 november.

De exposities behandelen veelal diverse thema's waarbij uitgangspunt is objecten uit onze brede collectie te tonen in samenhang met die van de met ons samenwerkende exposanten.

Personeel

Conservator
Coördinatie bezoekersbalie
Financiën en Administratie
Social Media
Marketing & communicatie
Baliemedewerkers

Dr. Johan A. Kamermans
Tineke van Lith
mr. Annette P. Meier-Wierenga
Lara Severens (free lance)
Mandy Vermeer
Jelly G. Gribnau-van der Kamp en
Ute Koning

Rondleiders

Nathalie Duits, Peter Berben,

Vrijwilligers

Bert Schrage, Cees Hordijk, Coby Dijkhorst, Dina de Bondt, Dirk van Bruggen, Els van Lier, Jan Clifford, Kelly Witteveen, Nathalie Duits, Peter Berben, Peter Frie, Peter Hammink, Ria Dijkstra, Tineke Koger-v.d. Handel, Tineke van Lith en Ton van der Meijden

NU TE ZIEN

Vreemde Vogels

PUBLIK EN PRESENTATIE

Tentoonstellingen

Het jaar begon, net als 2021, midden in een lockdown, die nu vijf weken duurde (zondag 19 december t/m dinsdag 25 januari). Pas op 25 februari vervielen alle coronamaatregelen (toegangsbewijs, mondkapjes en maximale bezoekersaantallen) voor musea, waarna het toch ook een tijd duurde voor de bezoekersstroom weer op gang kwam. Daarom is gekeken of we de staande exposities konden verlengen. Ook zijn er twee nieuwe hoofdexposities ingericht, naast kleinere presentaties.

Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe. Gepland t/m 30 januari 2022, verlengd t/m zondag 15 mei

Samen met Cultura Erfgoed en Historisch Museum Ede organiseerden we in 2021 een expositie met het werk van Marjolein Bastin in het kader van een 'Ode aan het Edese Landschap'. De expositie toonde 40 originele aquarellen waarbij de kunstenaar zich heeft laten inspireren door de Veluwe, in combinatie met oud-Hollandse tegels. Voor het eerst was een expositie van Marjolein Bastin te zien in haar woonplaats gemeente Ede .

Na een vliegende start in oktober 2021 moest het educatieve programma rond deze expositie in de loop van november worden beëindigd, of aangepast: schoolgroepen konden niet meer fysiek het museum bezoeken voor het programma omdat er geen vrijwilligers meer voor beschikbaar waren. Wel is het programma zo aangepast dat het op de scholen zelf doorgang kon vinden. Ook andere nevenactiviteiten rond de expositie zijn gestopt.

Gedurende de expositie waren de openingstijden verruimd: het museum opende doordeweeks al om 11:00 uur in plaats van om 13:00.

Raakvlakken tussen oost en west. Onderzoek van geometrische tegeldecoraties uit de Nederlanden. Gepland t/m eind maart 2022, verlengd t/m maandag 6 juni (pinksterweekend)

De expositie geeft antwoord op de vraag waar de voorliefde voor eindeloos repeterende patronen op tegels vandaan komt en voert ons terug naar de bakermat van de geometrie, het oude Iran. In de expositie ontdekt men de etappes van een reis waarin de techniek van het tinglazuur samen optrekt met het geometrisch ornament.

De reis van wiskundige Goossen Karssenberg en zijn dochter Maite naar het oude Iran inspireerde een werkgroep van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum om de geschiedenis van deze geometrische kunst verder te onderzoeken.

Een fascinatie voor islamitische patronen leidde ertoe dat de wiskundige Goossen Karssenberg een mozaïekpatroon ontwierp dat nog niet bestond. Woensdag 23 maart ontvingen we voor deze expositie Saïed Asadi, cultureel attaché van de Iraanse ambassade, met Jan Hogendijk, oud-hoogleraar geschiedenis van de wiskunde, met name in de Griekse en Islamitische wereld. Op donderdag 7 april ontving het museum de conservator, collectiebeheerder en restaurator van MAS | Museum aan de Stroom (Antwerpen), bruikleengever van een reeks unieke tegels in deze expositie.

Na afloop van deze expositie is de zaal weer geschikt gemaakt voor de vaste presentatie van tegeltableaus uit de periode van art nouveau/ jugendstil.

Gastconservator en lid van de expositiecommissie Lamberthe de Jong geeft wethouder Karin Bijl (2e van links) een rondleiding.

Vreemde Vogels. Vanaf zaterdag 4 juni t/m zondag 30 oktober 2022

Vogels spreken al duizenden jaren tot de verbeelding. Wanneer de Hollandse tegelindustrie in de zeventiende eeuw tot bloei komt, worden er al snel hele series met vogels en bloemen gemaakt. Opvallend zijn vooral de ‘vreemde’, exotische vogels die de tegelschilders zelf waarschijnlijk nooit in het echt gezien hebben. Zij baseren zich op prenten, die meestal niet ingekleurd zijn. In de tentoonstelling zijn tegels te zien met pauwen en kalkoenen, kanaries, papegaaien en struisvogels gecombineerd met uitvergrotingen van tekeningen en schilderijen. Het idee voor de expositie is bedacht en uitgewerkt door museumvriend Frans Klein, lid van de expositiecommissie, die hier als gastconservator optrad.

De expositie is ingericht vanaf woensdag 25 mei, nadat de expositie van Marjolein Bastin was ontruimd. Het voornemen was om de expositie begin juni te laten open, door omstandigheden kon een officiële ‘opening’ pas worden georganiseerd op donderdagmiddag 21 juli. Spreker was Hans Mulder. Hij beheert de Artisbibliotheek en is winnaar van de Jan Wolkers Prijs 2021, de prijs voor het beste natuurboek van dat jaar: ‘De ontdekking van de natuur’.

Ijspret op tegels. Zaterdag 26 november 2022 t/m zondag 12 maart 2023

Op antieke wandtegels is een verrassende variatie aan voorstellingen met schaatsers en ijspret te zien. De opkomst van de handgeschilderde Nederlandse wandtegels in de zeventiende eeuw viel namelijk middenin de periode die de Kleine IJstijd wordt genoemd. Kunstenaars als Pieter Bruegel de Oude (ca. 1525-1569) en Hendrick Avercamp (1585-1634) maakten prenten en schilderijen waarop een krioelende menigte zich vermaakt op de bevroren grachten en rivieren. Het zijn vaak echte zoekplaten waar je oog door steeds andere taferelen getroffen wordt, zoals met een ijslee, een wak, het onderbinden van de schaatsen, de koek en zopie, deftige wandelaars op het ijs, het zwieren en vallen.

Het idee kwam van Lamberthe de Jong, lid van de expositiecommissie en gastconservator van deze expositie. Voor de samenstelling is samengewerkt met Verzamelkring De Poolster, waar vele verzamelaars van schaatsgerelateerde artikelen lid van zijn. Daarnaast zijn er vele bruiklenen van het Eerste Friese Schaatsmuseum in Hindeloopen en van tal van particuliere verzamelaars.

De opening was zaterdag 26 november om 15:00 door wethouder Karin Bijl, met een gedegen en boeiende historische inleiding door schaatshistoricus Marnix Koolhaas en vele jaren redacteur van het televisieprogramma *Andere Tijden Sport*.

Vriendenexposities en kleinere presentaties

Ook dit jaar waren er enkele vitrines beschikbaar waarin begunstigers van de Stichting Vrienden de gelegenheid kregen om hun tegelverzameling aan het publiek te tonen. De inrichting van deze vitrines werd namens de Stichting Vrienden met ingang van dit jaar voorbereid en gecoördineerd door Leo van Druten en Frans Klein. Door de omstandigheden is deze vitrine minder vaak vervangen dan gebruikelijk.

Tegels van Nanning de Vries en uit Gouda. 1 oktober 2021 tot 31 maart 2022

Tegels uit twee deelverzamelingen uit de collectie van museumvriend Bert Schrage:

- De Amsterdamse kunstenaar Nanne Nanning de Vries heeft tussen ca. 1930 en 1955 diverse tegels en tegeltableaus gemaakt. Belangrijke onderwerpen van hem waren afbeeldingen van de Madonna, van vogels en van wapens.
- Gouda was heel lang een stad met veel aardewerkfabrieken, waar ook veel tegels werden gemaakt. Zeker vóór de Tweede Wereldoorlog zijn daar hele mooie tegels gemaakt bij met name Zenith, Goedewaagen, Ivora en Iris. Vooral tegels met topografische afbeeldingen spreken tot de verbeelding.

De mens en zijn bezigheden. 7 april t/m 9 december 2022

Zestig jaar geleden begon museumvriend André Vlouten met het verzamelen van tegels. Zijn eerste tegel kocht hij voor vijftig cent in een uitdragerij: een kinderspelletje, touwtjespringen.

In de stad waar hij woonde werd het oude centrum gesaneerd, vele oude huizen gingen tegen de vlakte en er werden veel tegels gevonden. Na schooltijd was hij in die afbraak te vinden om tegels te zoeken, niet zonder resultaat. Zijn voorkeur is altijd uitgegaan naar tegels uit de 16e en 17e eeuw, een enkele keer uit de 18e eeuw.

Tegels met een gouden randje. Ingericht 9 december 2022, te zien t/m 30 april 2023

Ter ere van de vijftigste uitgave van het jaarboek Tegel zijn in de vriendenvitrine tegels met een gouden randje te zien. Vijftig jaar is voor velen toch een Gouden jubileum.

De grootste aantallen zijn van de Porceleyne Fles in Delft die vanaf het begin van de twintigste eeuw een groot aantal gelegenheidstegels heeft geproduceerd met goud-glazuur. Zelfs afgelopen jaar is nog een serie *Goldies* op de markt gebracht waarin goud is verwerkt, zoals een kip met een gouden ei, die zich nu ook in de collectie van het museum bevindt. Een fraaie blok goudleertegels uit de achttiende eeuw siert ook de vitrine. Verder is er nog een aantal Victoriaanse tegels met goud, en wandtegels van het begin van de twintigste eeuw.

Innovatie Musea Ede

De Mobiele app die is ontwikkeld in het kader van het project Digitaal Tafelen (2015-2017) is per begin maart helemaal bijgewerkt en met nieuwe verhalen aangevuld. De app is door bezoekers zelf op smartphone of iPhone te installeren.

In maart ontving het museum de bestanden met de foto's die Hans Wijnenga eind december 2021 maakte (in drie fotodagen heeft hij ca. 925 objecten opgenomen, 2.272 foto's van voor- en achterkanten, vaak ook van een van zijkant).

In oktober is de determinatiewijzer van het museum vernieuwd en hersteld. Deze hebben wij in de jaren 2011-2013 samen met Erfgoed Gelderland laten maken, het gaat om een laagdrempelig instrument waarmee mensen via enkele eenvoudige vragen, en met hulp van afbeeldingen, snel een bepaald type tegel in onze collectie kunnen vinden.

Het idee is dat je daarmee de publieksvragen kunt afremmen, je kunt mensen makkelijker zelf laten zoeken. Door de overstap naar een nieuw registratieprogramma in 2019 was de link tussen het programma en de gedigitaliseerde collectie verbroken. Het gegeven dat de bouwer Eric Vos een PHP-update moest uitvoeren of anders de app zou verwijderen, leidde tot de keuze voor herstel en verbetering.

De determinatiewijzer is nu hersteld en ook aangevuld met veel nieuwe invoer. Er zijn nu 9.042 tegeltreffers te vinden (het was 5.069, dat is dus een behoorlijke toename).

<https://www.vthp.nl/determinatiewijzer/index.php>

Selecteer een antwoord:

Voorbeelden:

- Mijn tegel heeft een **figuratief** decor (mensen, dieren of planten, landschappen en zeegezichten)

- Mijn tegel heeft een **ornamenteel** decor (herhalend patroon, geometrisch en/of symmetrisch, vaak met sterk gestileerde bloemen en vruchten)

- Mijn tegel heeft een **symbolisch** decor (wapens, letters en teksten, voorwerpen)

- Mijn tegel heeft een **ander** decor (effen, gevlekt, gemarmerd)

Screenshot van de determinatiewijzer

Publieksactiviteiten

Taxatiedagen

Museumvriend Ger de Ree, eigenaar van keramiekgalerie Capriolus, was ook dit jaar bereid om twee taxatiemiddagen te houden in het museum, op zaterdag 12 maart en 1 oktober.

Voor de eerste taxatiedag moesten bezoekers nog reserveren, zodat er niet teveel mensen tegelijkertijd in de zaal zaten. Vanaf 10 uur werkten we met tijdblokken van een halfuur, met in totaal 32 tafels die bijna allen waren volgeboekt. Er kwam ruim zestig personen voor de taxaties. In oktober was er weer vrije inloop voor de taxaties, vanaf 13:00, met eveneens circa zestig deelnemers.

Lezing en rondleiding *Vreemde Vogels*

Rondom de herfstvakantie, op vrijdagmiddag 14 oktober en zaterdag 22 oktober, zijn door Hans Mulder en gastconservator Frans Klein lezingen en rondleidingen bij de expositie *Vreemde Vogels* georganiseerd.

Bezoekers

In 2022 ontving het museum 7138 bezoekers.

Volwassenen	2071
Kinderen	106
Kinderfeestjes	-
Museumkaart	4092
Gratis (vrienden/ICOM/Rembrandtkaart)	438
Groepen	333
Schoolgroepen	-
Speciale acties	98
Tegelroute Lunteren	1200

Het museum was in verband met coronamaatregelen in 2022 gesloten van 1 t/m 25 januari.

Communicatie en marketing

Het Tegelmuseum probeert op verschillende manieren in beeld te blijven bij de doelgroep. Onder andere door het versturen van persberichten, wekelijks updates plaatsen op Facebook, Instagram en Twitter en door middel van samenwerkingen met bijvoorbeeld MuseumTV en Erfgoed Gelderland.

Statistieken online marketing

Jaar	2022	2021	2020	2019	2018
Websitegebruikers	11.835	16.955	18.852	17.617*	15.590*
Facebook-volgers	1040	960	845	529	
Instagram-volgers	979	764	470	209	
Twitter-volgers	548	501	422	335	
YouTube-abonnees	28	24	20		

*Correcties: eerder genoemde cijfers betrof sessies en niet gebruikers

Betaalde Social Mediacampagne

Websiteverkeer en evenementen	
Bereik	53.771
Klikken op link	14
Budget	€ 139,47

Bestaande uit 4 advertenties waarvan 3 voor Marjolein Bastin met als doel Bereik.

Print media

Het museum heeft de algemene folder verspreid bij accommodaties op de Veluwe via een folderronde door Stichting Recreatie Veluwe & Vallei. Daarnaast wordt de Helene Kröller-Müllerkamer folder verspreid in het Kröller-Müller Museum. Het museum wordt ook wel eens opgenomen in het magazine VIND en heeft daarnaast een samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Vrienden van Ceramiek/Vormen uit Vuur. In het jubileumnummer 250 is de folder meegestuurd. In VLAM! (de digitale nieuwsbrief van deze vereniging) wordt regelmatig aandacht besteed aan het museum.

Free publicity - Interviews in kranten, cultuurbladen en TV en radio

Barneveldse krant 31-01	Expositie Marjolein Bastin verlengd – Record aantal bezoekers in Tegelmuseum
Barneveldse krant 5-4	Raakvlakken tussen oost en west – Rondleiding in Tegelmuseum Otterlo
Barneveldse krant 20-7	Vreemde Vogels in Tegelmuseum
Ede Stad 12-10	Expositie Vreemde Vogels
Gelderlander 13-10	Een lezing en rondleiding
Dorpspraet sep	In memoriam over Piet Bolwerk door het Ned. Tegelmuseum
Barneveldse krant okt	Gratis naar Vreemde Vogels kijken – lezing en rondleiding in Tegelmuseum
Lunterse Krant okt	Lezing en rondleiding expositie Vreemde Vogels
XON 30-11	Interview door Bea Koops van XON met Lamberthe de Jong over de expositie ijspret. https://youtu.be/9zhMjcLK9yw
Blog dec	Opname van het museum in een blog op gezinopreis.nl n.a.v. bezoek aan Ede op uitnodiging van Ede Marketing

Google Grants rapportage

Het museum heeft Bureau Lommer een Google-Grants account laten maken. Google Grants van Google is een programma voor non-profitorganisaties waarmee zij o.a. musea \$10.000 advertentiebudget per maand geven voor zoekmachineadvertenties. Hieronder een korte samenvatting van de behaalde resultaten.

Gegevens uit rapportages van nov 2021 t/m jan 2022	Aantal
Impressies (aantal keer dat de advertenties zijn vertoond in Google's zoekmachine. Impressies dragen bij aan zichtbaarheid)	24.573
Klikken (aantal keer dat op de advertentie is geklikt (websitebezoek).	3312
CTR (doorklikratio, de verhouding tussen het aantal klikken en vertoningen)	14,64 %
Kosten (het gespendeerde Grants-bedrag in deze periode)	\$ 18.658,22

BEST SCORENDE ADVERTENTIES (MEESTE KLIKS) NEDERLANDS TEGELMUSEUM GRANTS

Advertentie	Campagne	Klikken	Imprs.	CTR
www.nederlandstegelmuseum.nl Nederlands Tegelmuseum Uniek museum in Otterlo De grootste en meest veelzijdige collectie Nederlandse wandtegels en tegeltableaus. Vanaf de late Middeleeuwen tot hedendaagse keramiek. Ontdek nu het Nederlands Tegelmuseum!	Naamcampagne	336	726	46,28%

Communicatie en marketing – Marjolein Bastin

Uit de eindevaluatie periode oktober 2021 – mei 2022

In het projectplan van de tentoonstelling *Marjolein Bastin. Een ode aan de Veluwe* is een communicatieplan opgenomen met een daarbij behorend budget. Dit gaf het museum de mogelijkheid om nieuwe middelen in te zetten en een groter bereik te realiseren.

Statistieken online marketing (gedurende tentoonstellingsperiode in 2021)

Medium	Bezoekers	Bereik	Klikken	Budget
Website	6.772			
Tentoonstellingspagina	3.051			
Facebookadvertenties		102.990	908	€450,00

Het museum heeft Bureau Lommer een Google-Grants account laten maken. Google Grants van Google is een programma voor non-profitorganisaties waarmee zij o.a. musea \$10.000 advertentiebudget per maand geven voor zoekmachineadvertenties.

Google Grants	
Impressies (aantal keer dat de advertenties zijn vertoond in Google's zoekmachine. Impressies dragen bij aan zichtbaarheid)	4.548
Aantal klikken naar website	3.051
CTR (doorklikratio, de verhouding tussen het aantal klikken en vertoningen)	14,84%
Kosten (het gespendeerde Grants-bedrag in deze periode)	\$1.763,37

Campagne dpgmedia

In samenwerking met dpgmedia is de tentoonstelling aan de hand van twee advertorials zichtbaar geweest op inebuurt Ede en AD.nl regio Tegelmuseum. Een bannercampagne promootte de advertorial op AD.nl nog extra.

Een onderdeel van de campagne met DPGmedia was een lezersactie in de Libelle. Op vertoon van een voucher kregen de Libelle-lezeressen een gratis tentoonstellingscatalogus.

- Advertorial op AD.nl regio Tegelmuseum had 143.717 impressies en 346 pageviews
- Het inebuurt-artikel had 112.915 impressies en 538 kliks naar de website

Omroep Gelderland

Omroep Gelderland is gekozen als mediapartner. Dit was een logische keuze gezien hun doelgroep: regionaal georiënteerd en merendeel 50+. De campagne heeft voor veel zichtbaarheid gezorgd maar is wel gestopt na de opgelegde sluiting. De overige spots worden ingezet zodra de musea weer open mogen.

- 75 commercials van 14 seconde op tv met bereik van 260.475
- 60 radiospot van 14 seconde met bereik van >239.000
- 360.000 banners op web en app van Omroep Gelderland

Visit Veluwe

Het museum nam deel aan de herfstcampagne van Visit Veluwe. De campagne *Beleef de herfst op de Veluwe* (sep-nov 2021) omvatte een speciale campagne-webpagina, socialmediacampagne, radiocampagne en verschillende ingekochte media. De tentoonstelling werd onder andere expliciet genoemd in een vermelding op de 1/1 pagina in de Recreatiekrant (oplage 50.000), media inkoop bij Columbus Travel (online artikel, nieuwsbrief en social media) en op de 7 pagina's in de Vakantiespecial 2021-2022. Deze special promootte een veilige en veelzijdige vakantie in het najaar van 2021 en in 2022 en ging mee met verschillende titels: Columbus Travel, Delicious, EW, KIJK, Roots, Seasons en Zin (bruto bereik 1,5 miljoen).

Conservator met Klaas Krijnen, voorzitter van de Stichting Vrienden ss Rotterdam, bij de tableaux van Nico Nagler

COLLECTIE EN BEHEER

Uitbreiding van de collectie

De museumcollectie is dit jaar weer met een aantal bijzondere aanwinsten uitgebreid. Dit gaat vrijwel geheel door schenking en bruikleen, voor aankopen is nauwelijks ruimte.

Tegeltableau Sage Bacchanaal van Nico Nagler, 1959

Dit opmerkelijke tableau (zie pag. 16) was een proefstuk voor de eetzaal eerste klasse in het ss Rotterdam (1959). Tal van kunstenaars werkten in de jaren vijftig mee aan de inrichting van dit schip, dat zowel een lijnpassagiersschip als cruiseschip was. Dit vereiste een luxe uitstraling van de trappenhuisen, vestibules, eetzaal, zwembad, auditorium, etc.

Nico Nagler (1913-1987) was een beeldhouwer, die werkte in steen, brons en hout, maar ook een eigen keramiekoven had voor glazuurproeven. Hij leverde twee series van keramische reliëfs. Voor de eetzaal van de toeristenklasse waren de fabels van La Fontaine het uitgangspunt, voor de dinerzaal eerste klasse koos hij de Odyssee van Homerus als thema. De grote tableaus werden uitgevoerd door de Porceleyne Fles in Delft.

Het tableau is een schenking van Ger en Ineke de Ree/Capriolus, samen met twee kleinere tegeltableaus en een plaat van Arie Kortenhoff (Westraven, Utrecht), L.E. Manche (1969) en Edmond Bellefroid (1939).

Tegels voor wijnvaten, ca. 1800-1860

Onbekend voor ons was een serie van acht halve tegels met namen van verschillende soorten wijn of sterke drank.

De tegels, in tinglazuurtechniek, hebben ophanggaatjes waardoor ze konden worden bevestigd aan de wijnvaten of de rekken van een herberg, wijnhandelaar of een grote particuliere wijnkelder.

De tegels zijn een schenking van kunstverzamelaar Henk B. Nieuwenhuys.

Geboortetegels, Hilversumsche Plateelbakkerij, 1936 en 1938

Op twee geboortetegels staan in sierlijke letters, omringd met ornamentale lijnen, de namen van Reintje (6 juli 1936) en Jantje (6 oktober 1938). Op beide tegels staat verder: 'Herinnering aan De Vries en Visser's telg'. Op de achterkant staan het merkteken en de naam van de Hilversumsche Plateelbakkerij N. Oosterhoff.

Ereprijs, Porceleyne Fles Delft, circa 1930

Een cloisonné-tegel die diende als ereprijs voor de 'jaarlijksche tentoonstelling van huisvlijt-producten vervaardigd door kinderen van het personeel van de gist- en van de oliëfabrieken' in het Agnetapark in Delft. Een artikel in de Delftsche Courant van 12 mei 1928 vermeldt: 'Dit jaar zullen 70 eerste prijzen en 32 tweede prijzen uitgereikt worden. Wanneer de kinderen driemaal een eersten prijs hebben behaald, krijgen zij een mooie tegel met emblemen van handenarbeid, speciaal voor dit doel door de „Porceleyne Fles" vervaardigd.' In 1932 was Jan Terwen de gelukkige winnaar van deze 'ereprijs', de tegel is ons geschonken door zijn erfgenamen.

Keramische gevelstenen, 1947

Van woningcorporatie Woonstede Ede kreeg het museum in december zeven tegels die tot voor enkele jaren waren toegepast in de Kolkakkerbuurt. Dit is een wijk die oorspronkelijk nog door architect Gerrit Feenstra als een tuindorp in de jaren twintig is ontworpen voor woningbouwvereniging Patrimonium. In 1947 zijn 18 huizen herbouwd, deze werden voorzien een keramische gevelsteen met een zoogdier of vogel, zoals reiger, veulen en 'bruintje beer'.

In de afgelopen jaren is de wijk grotendeels vervangen door nieuwbouw. Oud-bestuursvoorzitter Wim Sterkenburg had er als directeur van Woonstede op aangedrongen dat de tegels behouden zouden blijven en dat een complete set aan ons museum is geschonken.

Tegeltableaus en kinderspelen, Westraven Utrecht, circa 1915

Willem en Ida Zwart schonken in december tegels uit de haard van huis De Rolders in Wapenveld, gebouwd rond 1915, afgebrand in februari 1985. De haard had oud-Hollandse tegels met bijzondere tableaus van een speelwagen, een fiets en kinderspelen, gemaakt door Westraven.

Frenck Megens, projectleider van Woonstede Ede, overhandigt de keramische gevelstenen uit de Kolkakkerbuurt aan Johan Kamermans.

Registratie en documentatie

Er wordt voortdurend aan gewerkt om de aanwinsten in de collectie spoedig na binnenkomst te beschrijven en te documenteren. Het betreft achtereenvolgens het toekennen en aanbrengen van een inventarisnummer, het maken van digitale afbeeldingen, invoering in het registratiesysteem en toekennen en vaststellen van een standplaats.

Museumvriend Bert Schrage is in maart 2022 als vrijwilliger begonnen met registratie van aanwinsten in het programma Memorix en met het koppelen van nieuwe fotobestanden. Het aantal objecten dat te zien is op Collectie Gelderland is in het afgelopen jaar toegenomen van 12.091 tot 13.233. Het gaat daarbij deels om het koppelen van de foto's die Hans Wijninga in december 2021 maakte aan bestaande invoer, maar ook om de invoer van enkele grotere schenkingen die bleven liggen door de wisselingen van registratieprogramma's in de laatste jaren.

Vrijwilliger Jan Clifford draagt zorg voor de zorgvuldige en verantwoorde nummering van de objecten.

Onderzoek en publicaties

De conservator heeft als eindredacteur meegewerkt aan de jaarlijkse publicatie *Tegel* van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum. Verder heeft hij zelf over tegels gepubliceerd, lezingen over de Nederlandse tegelcultuur gehouden, studiedagen bezocht en afspraken met collega's en particulieren gemaakt om verschillende niet-toegankelijke collecties te bestuderen.

Voor het jubileumnummer 49/50 van het jaarboek *Tegel* schreef hij een overzichtsartikel 'Een Tableau van 50 jaar Tegel', waarin hij terugkijkt op wat er in de afgelopen eeuw aan onderzoek naar de Nederlandse tegel is gepubliceerd, en de rol van ons jaarboek daarin.

Een tweede artikel voor *Tegel* behandelt de herkomst van de Zaanse smuiger die Gerrit Feenstra in 1966 voor het museum verworf en sindsdien deel uitmaakt van de vaste presentatie.

Campagnebeeld van de tentoonstelling Ijspret op tegels

Tentoonstelling

Ijspret op tegels

Geniet deze wintermaanden van oud-Hollandse folklore in het Nederlands Tegelmuseum.

Te zien van

26 NOVEMBER 2022

t/m **12 MAART 2023**

SAMENWERKINGEN

6 augustus: Beleef mijn Gelderland: zomertoer

Dit jaar verscheen een driedelige serie boeken Verhaal van Gelderland. Ter gelegenheid daarvan organiseerde MijnGelderland op 9 zaterdagen in de zomer een zomertoer, langs diverse Gelderse musea.

Zaterdag 6 augustus was de dag in het Oude Ambachten & Speelgoed Museum Ter Schuur, waar de 20ste eeuw en industrialisering centraal staan. In dat dagprogramma heeft de conservator twee lezingen gegeven over ambachten op tegels en jubileumtableaus van bedrijven.

<https://mijngelderland.nl/actueel/verhaal-van-gelderland-zomertoer>

Ede Marketing

Stichting Ede Marketing verzorgt de collectieve citymarketing voor Ede. Het doel van Ede Marketing is om Ede, de dorpen en het buitengebied duidelijker te positioneren en de zichtbaarheid van Ede te vergroten. Ede Marketing stuurt bijvoorbeeld weleens bloggers of influencers naar het museum. Een voorbeeld is een blog op Gezinopreis.nl. Een van de blogsters is op bezoek geweest in de gemeente Ede om het spel Helene Unlocked te spelen en bezocht ook het Nederlands Tegelmuseum.

IN MEMORIAM

Het museum heeft dit jaar stilgestaan bij het overlijden van Piet Bolwerk. Piet Bolwerk, geboren in 1934, was van 1972 tot en met 1999 directeur van het Nederlands Tegelmuseum.

Piet Bolwerk is dus 27 jaar lang directeur geweest van het museum. Bolwerk was de eerste directeur, na de oprichter Gerrit Feenstra, van het museum. In 1982 heeft Bolwerk een grote uitbreiding van het museum gedaan gerealiseerd. Daarnaast heeft hij alle jaren de collectie uitgebreid. Met als hoogtepunt de jugendstiltegels en -tableaus uit het Aerdenhoutse huis Kareol. Het tableau met de pauw van Max Laeuger was zijn favoriet. Een andere belangrijke ontwikkeling die Bolwerk doorvoerde, was de registratie van de collectie. Die was niet op orde, eerst heeft hij een kaartensysteem toegepast en rond 1993 was het Tegelmuseum volgens Bolwerk een van de eerste musea die het digitale Q&A-registratiesysteem introduceerde. Piet Bolwerk sloot zijn carrière af met de Martens van Sevenhoven-penning als waardering voor zijn inzet voor het behoud van cultureel erfgoed. In 2006 is Bolwerk benoemd tot de ridder in de orde van Nassau.

Het museum herinnert Piet Bolwerk als een aimabele, bevlogen en aanstekelijke verteller. En als een man die het museum, voortgekomen uit een particuliere verzameling, een professionele basis gaf met zijn praktische instelling en ondanks altijd zeer beperkte financiële middelen.

STICHTING VRIENDEN VAN HET NEDERLANDS TEGELMUSEUM

Bestuur op 31 december 2022

Voorzitter	Lejo Schenk
Secretaris	Marianne Florschütz
Penningmeester	Mark van Veen
Leden	Leo van Druten Frans Klein Tonny Pijper

Het museum wordt ondersteund door een actieve vriendenstichting, die bijna vierhonderd begunstigers telt. De Stichting Vrienden heeft het museum in 2022 op vele manieren bijgestaan. Het bestuur van de stichting vergaderde eenmaal op 13 augustus gezamenlijk met het museumbestuur. De voorzitter van de stichting woont als toehoorder/adviseur de bijeenkomsten van het museumbestuur bij.

De Vrienden droegen ook in 2022 weer een financiële bijdrage af aan het museum. Daarnaast stellen zij op vele manieren hun kennis en kunde ten dienste van het museum. Individuele vrienden leveren hand- en spandiensten bij het werk in en om het museum. Meerdere malen per jaar wordt de Vriendenvitrine ingericht met bijzondere privéverzamelingen. Tevens maken enkele vrienden deel uit van de expositiecommissie, die de tentoonstellingen in het museum ontwikkelt en inricht.

De Vrienden geven tweemaal per jaar het bulletin *Vriendennieuws* uit. Het jaarboek *Tegel* beleefde met het dubbelnummer 49-50 een jubileumeditie. De traditionele jaardag vond dit jaar plaats in Franeker op zaterdag 24 september met een programma in theater De Koornbeurs, een stadswandeling langs tegels in het centrum door conservator Johan Kamermans en een afsluitende receptie bij familie Regts.

De redactie van *Tegel* wordt gevormd door Jaap Jongstra, Lejo Schenk, Francine Stoffels, met conservator Johan Kamermans als eindredacteur.

Van 10 t/m 16 mei namen dertig vrienden deel aan de al twee jaar uitgestelde studiereis naar Valencia, georganiseerd door Mark van Veen. De keramiëkmusea in historische productiecentra als Valencia, Manises en Onda zijn bezocht, evenals vele bijzondere kerken en paleizen met een historische betegeling.

SAMENVATTING JAARREKENING

Staat van baten en lasten over 2022

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
	€	€	€
Baten	189.653	157.500	159.310
Lasten			
Kostprijs van de verkopen	(9) 12.278	10.000	9.078
Kosten van beheer en administratie			
Personeelslasten	(10) 33.510	40.000	23.447
Afschrijvingen	(11) 2.077	-	2.323
Overige bedrijfslasten	(12) 127.506	106.000	97.303
	<u>163.093</u>	<u>146.000</u>	<u>123.073</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	14.282	1.500	27.159
Financiële baten en lasten	(13) -730	-1.500	-669
Exploitatiesaldo	<u>13.552</u>	<u>-</u>	<u>26.490</u>

Jaarverslag
Stichting Nederlands Tegelmuseum
2022

Eikenzoom 12

6731 BH Otterlo

Telefoon 0318 591519

info@nederlandstegelmuseum.nl

www.nederlandstegelmuseum.nl